

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83351,Mrugalski-Zdzislaw-Stanislaw.html>
2021-11-28, 09:52

Mrugalski Zdzisław Stanisław

MRUGALSKI Zdzisław Stanisław (22 IV 1930, Brzóstownia k. Książa Wielkopolskiego – 22 X 2017, Warszawa), mechanik precyzyjny, zegarmistrz. Syn Czesława, kolejarza, i Marii z Łyskawińskich.

W Ostrowie Wielkopolskim od 1937 uczył się w szkole powszechnej. Podczas okupacji niemieckiej od 1943 uczył się zawodu w tamtejszym zakładzie zegarmistrzowskim mistrza Jana Kryszkiewicza, także po powrocie z Czech, dokąd został wysiedlony. Po wojnie, jako czeladnik zegarmistrzowski zdobył nagrodę w konkursie Izby Rzemieślniczej w Poznaniu. Czytając *Zegarmistrzostwo* Wawrzyńca Podwapińskiego dowiedział się o powstaniu w Warszawie Państwowego Liceum Zegarmistrzowskiego, w którym od 1949 kontynuował naukę. Wykładowcą konstruowania zegarów był tam Władysław Tryliński (syn W. Trylińskiego), późniejszy profesor PW, który stał się mentorem i przyjacielem M., także podczas studiów i pracy na tej uczelni. Liceum to M. ukończył z wyróżnieniem (1951) i zgodnie z nakazem pracy został zatrudniony jako technik-laborant w laboratorium wytrzymałościowym Instytutu Mechaniki Precyzyjnej w Warszawie. Od jesieni 1951 studiował na wydz. mechaniczno-konstrukcyjnym PW, a po utworzeniu w 1953 oddziału mechaniki precyzyjnej na wydz. mechanicznym technologicznym tej uczelni w jego sekcji budowy drobnych mechanizmów. Od 1954 pracował jako zastępca asystenta w Katedrze Przyrządów Precyzyjnych kierowanej przez prof. Henryka Treberta. W trakcie jednej z praktyk studenckich w Łódzkiej Fabryce Zegarów był współautorem racjonalizatorskiego rozwiązania usprawniającego proces montażu sprężyny włosowej balansu przy produkcji budzików. Po uzyskaniu stopnia mgra inżyniera (1956) był tam asystentem, a od 1958 st. asystentem. W 1964 na nowo utworzonym wydz. mechaniki precyzyjnej PW uzyskał doktorat dotyczący drobno modulowanych przekładni

zębatach stosowanych w mechanizmach zegarowych (promotorem był Tryliński).

Po odbyciu kilkumiesięcznego stażu na uniwersytecie technicznym w Dreźnie, M. został powołany na stanowisko adiunkta (1965), w 1972 docenta, w 1974 uzyskał habilitację, a w 1991 profesurę. Powołany przez solidarnościowego rektora PW, prof. Władysława Findeisena, był dziekanem wydziału mechaniki precyzyjnej, a następnie mechatroniki (1982–87), potem dyrektorem Instytutu Konstrukcji Przyrządów Precyzyjnych.

M. był specjalistą w zakresie budowy i eksploatacji maszyn, głównie precyzyjnych urządzeń do pomiaru czasu, zajmował się też mikronapędami elektrycznymi. Prowadził prace badawcze, był współautorem opracowań patentowych, kilkudziesięciu wdrożeń przemysłowych, m.in. stworzył nowego rodzaju przekładnię ślimakową umożliwiającą masową produkcję telefonicznych tarcz numerowych z wykorzystaniem tworzyw sztucznych.

Szczególnym dokonaniem M. było odtworzenie mechanizmu zegara na Wieży Zygmuntońskiej Zamku Królewskiego w Warszawie (1972–74), a następnie stały nadzór nad jego eksploatacją do końca życia. 19 VII 1974 uroczyście uruchomił jego wskazówki ustawione na godz. 11.15, o której się zatrzymały 17 IX 1939 podczas zagłady budowli w wyniku zbombardowania przez niemieckie lotnictwo. Temu historycznemu zegarowi i związanym z nim wspomnieniom M. poświęcił wiele publikacji, przede wszystkim książkę *Zegar na wieży Zamku Królewskiego w Warszawie...* (2015). Wydawał też inne pozycje z dziedziny historii techniki, m.in. *Czas i urządzenia do jego pomiaru* (2008), *Przemysł zegarowy w Polsce* (2010), *Historia zegarmistrzostwa w Polsce* (2011), *Zegary elektryczne i elektroniczne* (2013), *Królewski zegarmistrz Adam Adamandy Kochański* (2014). Aktywnie działał w PTHT, był m.in. jego wiceprezesem i redaktorem publikacji. W 2003 wspólnie ze swym uczniem, Władysławem Mellerem, założył Klub Miłośników Zegarów i Zegarków. M. należał też m.in. do Polskiego Tow. Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej oraz Międzynarodowego Stow. HOROLOGIUM.

Był wielokrotnie odznaczany i nagradzany, m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1974) i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1984).

Podczas pogrzebu M., 27 X 2017, na znak żałoby zatrzymano wiele zegarów wieżowych w całej Polsce, m.in. zegar na Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie.

PW – akta osobowe; Instytut Technologii Eksploatacji w Radomiu – zbiory archiwalne; informacje udostępnione przez małżonkę, Krystynę Mrugalską, oraz współpracownika Władysława Mellera.

Adam Mazurkiewicz

[Poprzedni](#)
[Następny](#)